

TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRNI

Izglītības posms

4. klase

Mācību priekšmeti

Dizains un tehnoloģijas, latviešu valoda, sociālās zinības un vēsture, dabaszinības, mūzika.

Metode

Grāmatiņas veidošana.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar dizaina un tehnoloģiju programmas paraugu

Attīsta ieradumu darboties ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi, taupīgi un racionāli, izmantojot pārtikas produktus.

Spraudņa sniedzamais rezultāts

Skaidro Latvijas kultūras (ēdienu) mantojuma nozīmi Eiropas kontekstā.

1. Stundas ievadā skolēni atbild uz jautājumiem: „Kāds ir Latvijas karogs?”, „Kas ir Latvijas nacionālais putns, kukainis, koki?” Pēdējais jautājums: „Kas ir Latvijas nacionālais ēdiens?”

2. Šajā stundā skolēni iepazīs Latvijas pelēko zirni, veidojot grāmatiņu par to (1. pielikums). Lai aktualizētu skolēnu zināšanas, katrs vienā teikumā pasaka, ko zina par pelēkajiem zirņiem; ko ir dzirdējis, bet nav pārlicināts, ka tā ir; ko gribētu uzzināt. Skolotājs pieraksta nosaukto uz tāfeles, grupējot 3 kolonnās. Noslēgumā pie šī saraksta atgriežas un pārskata to.

3. Grāmatiņa (zīns) tiks aizpildīta pakāpeniski – atvērums pēc atvēruma. Atkarībā no pieejamā laika, atvērumu skaitu var samazināt vai palielināt. Ja nepieciešams, var veidot divas grāmatiņas un salīmēt tās kopā. Kad grāmatiņas ir gatavas, tiek veidota izstāde vai prezentācijas mazākās skolēnu grupās. Izstādes atklāšanā tiek klāts arī svētku galds, tajā goda vietā liekot pelēkos zirņus.

1. atvērums. Pelēkā zirņa vizītkarte

Pirmo grāmatas atvērumu skolēni aizpilda, iepazīstot informāciju, kuru skolotājs vai skolēni lasa (2. pielikums). Informācija tiek pārrunāta un skolotājs ierosina to grāmatiņā attēlot, izmantojot ķeburošanas metodi.

Sīkāk par metodi: esmaja.lv/sites/default/files/inline-files/KEBURI_0.pdf

Papildu informācija par Latvijas nacionālo virtuvi: enciklopedija.lv/skirklis/4980-nacionala-virtuve-Latvija

2. atvērums. Pelēkais zirnis dzejā un kino

Skolēni lasa tautasdziesmu un dzejoli, skatās animācijas filmu un klausās dziesmu „Zirņa bērni” (3. pielikums). Var izmantot šos materiālus un papildināt tos ar citiem. Tad skolēni veido grāmatas atvērumu.

3. atvērums. Slavenais pelēkais zirnis

Trešo grāmatas atvērumu skolēni aizpilda, iepazīstot pelēkā zirņa goda rakstu (4. pielikums).

4. atvērums. Gardais pelēkais zirnis

Skolēni iepazīst dažādas ēdienu receptes un ieraksta grāmatiņā vienu no tām. Receptes skolēni meklē interneta resursos vai bibliotēkā. Skolēniem tiek dots uzdevums mājās pavaicāt ģimenei, vai un kādus pelēko zirņu ēdienus tajā gatavo.

5. atvērums. Skanīgais pelēkais zirnis

Skolēni ģenerē idejas, kā zirni vai zirņu pāksti varētu izmantot kā mūzikas instrumentu. Izmantojot dizaina procesa plānu, skolēni zīmē skici, plāno materiālus, izgatavo mūzikas instrumentu, testē. Mācās pierakstīt darba procesu un secinājumus par darba gaitu un skanējumu. Noslēgumā skolēni prezentē savu mūzikas instrumentu un klasē tiek organizēts skanīgais koncerts.

6. atvērums. Brīnumainais pelēkais zirnis

Skolēni iepazīst mākslinieces Aigas Beinārovičas radīto pākšpapīru (5. pielikums).

Skolēni ģenerē idejas, kādu lietu vai priekšmetu varētu radīt no šiem materiāliem vai kur varētu izmantot šādu zirņu pākšu papīru.

Skolotāja piezīmes

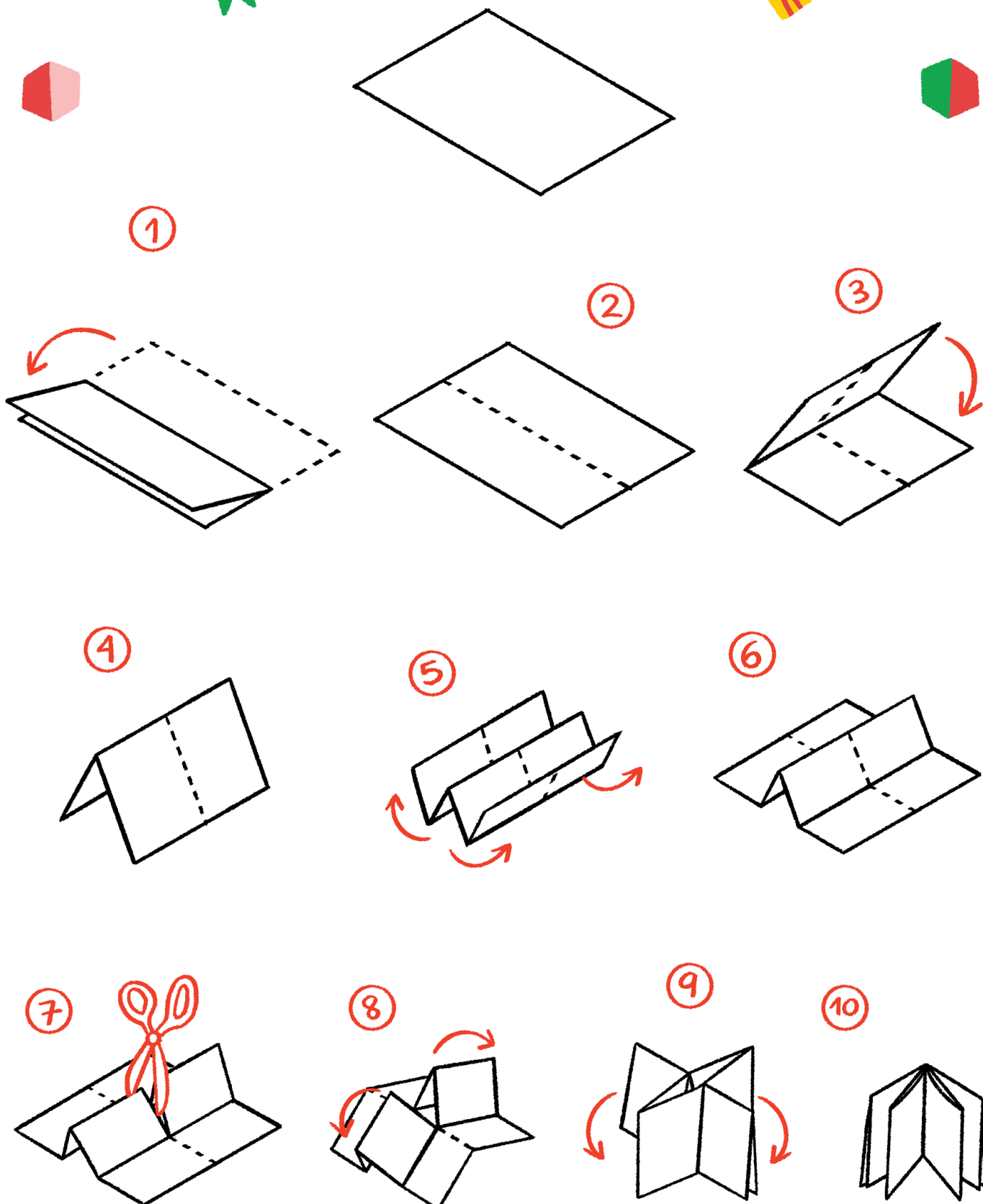
TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRNI

1. pielikums

Zīns

Ilocīšanas instrukcija

TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRŅI

2. pielikums

Latviešu tradicionālais ēdiens – pelēkie zirņi – ir veselīgs un uzturvielām bagāts produkts. Tas ir unikāls, mūsu valstij raksturīgs produkts.

Latvieši gadu simtiem ir ēduši zirņus. Jau pirms mūsu ēras zirņi un pupas ir bijis viens no galvenajiem ēdieniem. No zirņiem gatavoja putru, zupu, kotletes un pat pankūkas. 17. gadsimtā no Amerikas ievada kartupeļus un cilvēki zirņus vairs neēda tik bieži. Iemesls – kartupeļus var ātrāk pagatavot, bet zirņi pirms tam vēl jāizmērcē. Arī mūsdienās tas ir viens no iemesliem, kāpēc ēdam mazāk pelēkos zirņus. Ja zirņus neiemērc iepriekšējā vakarā, tad tie jāvāra ļoti ilgi.

TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRNI

3. pielikums

Ziemassvētki sabraukuši
Rakstītām kamanām;
Zirņi, pupas, rācenīši
Ziemassvētku kamanās.
(Latviešu tautasdziesma)

ZIRŅA BĒRNI

Zirņa bērni salīduši
Siltā pākstes gultiņā –
Pašā vasarkarstumā
Saseguši divkārt segas.
Atnāk ziema, atnāk sala –
Siltā gulta salūzusi,
Siltās segas nokritušas:
Pliki aiztek zirņa bērni.
(Rainis)

Kārļa Kazāka *dziesma „Zirņa bērni”*

Filmu studijā „Animācijas brigāde”
izveidota animācijas filma
„Zirņa bērni” (*ieskats*)

TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRNI

4. pielikums

Latvijas pelēkajam zirnim

AR ŠO GODA RAKSTU TIEK APLIECINĀTS,
KA LATVIJAS PELĒKO ZIRNI AIZSARGĀ
EIROPAS SAVIENĪBAS LIKUMI.
LATVIJAS PELĒKAJAM ZIRNIM ŠIS GODS TIEK
PIEŠĶIRTS, JO TAS AUG TIKAI LATVIJĀ.
NO ŠĪ BRĪŽA LATVIJAS PELĒKAIS ZIRNIS VAR
NĒSĀT ŠO GODA ZĪMI:

LATVIJAS PELĒKAIS ZIRNIS IR PIRMAIS NO LATVIJAS
PRODUKTIEM, KAM PIEŠĶIRTS ŠĀDS GODS.

TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRNI

5. pielikums

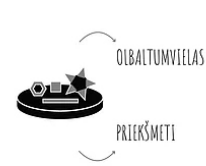
PELĒKĀ ZIRŅA
PĀKSTS
KOMPOSTS

ĒDIENS
MATERIĀLS

UZTURVĒRTĪBA
BIOPLASTIKA

OLBALTUMVIELAS
PRIEKŠMETI

